

DIN BIOGRAFIILE SCRITORILOR ȘI PUBLICIȘTILOR
ECATERINA I. RAICOVICEANU (FULMEN); ALEXANDRU I.
IACOBESCU (CAROL I. MECHELBEK); MILTIADE D. IOANID;
CONSTANTIN A. ROSETTI; IOAN A. CATINA

PAUL I. DICU*

Ecaterina I. Raicoviceanu (Fulmen 1873-?)¹, prima femeie ziarist profesionist din România, s-a născut la Pitești în familia Alexandru și Elena Tâmpeanu, în anul 1873 (nu 1881)². Este adoptată de Ioan și Ana Raicoviceanu în 1874³. A absolvit Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București. Tatăl adoptiv, librar și editor binecunoscut, împreună cu soția sa⁴, au asigurat fiicei lor adoptată condiții bune de viață și de studii. Ecaterina Raicoviceanu, pe lângă acumularea cunoștințelor din domeniul disciplinelor universitare, a reușit să-și formeze o cultură generală, cu un orizont foarte larg. S-a evidențiat ca scriitoare, publicistă, traducătoare, militantă a mișcării feministe și mai ales ca ziaristă profesionistă, angajată, salariată, la importante ziare și reviste („Adevărul“, „Dimineața“ ș. a.).

Scriitorul Tudor Teodorescu Braniște (Pitești, 1899 - 1969, București), fost elev al Liceului „I. C. Brătianu“ din Pitești, unul dintre cei mai competenți ziariști din perioada interbelică, în volumul intitulat *Scara vieții*, afirma: „Tot din inițiativa lui [C. Mille], [în ziarul „Adevărul“] s-a creat „Cronica femeii“, redactată mulți ani de Fulmen (Ecaterina Raicoviceanu), cea dintâi femeie ziarist în țara noastră“⁵, în sens de

* Pitești.

¹ Articolul conține unele aspecte și date din lucrarea autorului intitulată *Personalități din zona Argeș-Muscel*, în curs de definitivare pentru tipărire.

² Anul nașterii 1873 este trecut în: Mihail Straje, *Dicționar de pseudonime ... ale scriitorilor și publiciștilor români*, Editura Minerva, București, 1978, p. 275, 585. Afirmatia „Numele la naștere: Ecaterina Raicoviceanu“ nu corespunde realității, deoarece numele la naștere a fost Tâmpeanu. În *Lucian Predescu, Enciclopedia României Cugetarea*, Ediție anastatică, Editura Saeculum I. O. și Editura Vestala, București, 1999, p. 713: anul 1881 este greșit.

³ Arhivele Naționale Direcția Județeană Argeș (ANDJA), Fond Primăria Pitești, Registrul stării civile născuți 1875, nr. 72, din 1875 februarie 26. În registru au fost înscrise sentința Tribunalului Argeș nr. 302/1874 și deciziile Curții de Apel București cu nr. 360 și 1186/1874, prin care se confirmă aprobarea adopțiunii. În Fondul Tribunalului Argeș, nu am găsit registrul cu adopțiile din anul 1874.

⁴ ANDJA, Fond Primăria Pitești, Registrul stării civile căsătorii, 1867, actul din 1867 februarie 17: Ioan Raicoviceanu, născut și domiciliat în Pitești, de 30 de ani, fiul lui Raicu Iota, decedat în 1842, comerciant Pitești, și al Mandei, fiica protopopului Vasile, decedată în 1854, cu Anca Tâmpeanu, de 20 de ani, născută și domiciliată în Pitești, fiica lui Nicolae Tâmpeanu, de 80 de ani, proprietar, și a Ecaterinei Tâmpeanu, de 58 ani. Casa și librăria-editura Raicoviceanu erau situate pe strada Sfânta Vineri din Pitești.

⁵ Tudor Teodorescu-Braniște, *Scara vieții*, Editura Eminescu, București, 1976, p. 215.

ziarist profesionist, salariat. Cuvântul „Fulmen” este un pseudonim literar și ziaristic luat din limba latină (fulmen – ins; în rom. sprijin, reazem, ajutor, ocrotire).

Acest „statut” al Ecaterinei Raicoviceanu (Fulmen) trebuie cunoscut de către toți cititorii și introdus în istoria culturii. Este o prioritate indubitabilă. Se știa că Maria Flechtenmacher (1838-1888), scriitoare, publicistă, actriță, militantă feministă, traducătoare, a fost considerată prima femeie ziaristă din România, care a înființat și condus periodicul literar și politic „Femeia Română” (1 ianuarie 1878 - 12 aprilie 1881). Maria Flechtenmacher n-a fost însă ziaristă profesionistă, angajată, salariată, conform legislației în vigoare atunci⁶.

Ecaterina I. Raicoviceanu (Fulmen) a debutat în presă ca ziarist profesionist începând cu anul 1905. A colaborat la numeroase publicații, în afară de ziarele „Adevărul” și „Dimineața”: „Clipa”, „La Dépêche”, „Facla”, „Rampa”, „Rampa nouă ilustrată”, „Realitatea ilustrată”, „Revista noastră”, „Revista Sfetnicul mamelor”, „Revista scriitoarelor și scriitorilor”, „Țara” ș. a. Pseudonime utilizate: Fulmen (lat. fulmen-inis; rom. sprijin, reazem, ajutor, ocrotire), Laura, Laura și Lorică⁷.

În articole și cuvântări a susținut necesitatea emancipării femeii, elaborarea și aplicarea legilor menite să acorde drepturi egale femeilor în toate sectoarele vieții sociale etc. În permanență a militat pentru înfăptuirea Marii Uniri din 1918. Pe timpul primului război mondial, dând dovadă de conștiință avansată și eroism, s-a înrolat voluntară în formațiile de infirmiere și de surori de caritate ale organizației Crucea Roșie, pentru a îngriji pe răniții și bolnavii militari sau civili din spitalele Bucureștilor. Într-un articol se sublinia: „Cu abnegație și-a servit țara în calitate de infirmieră și soră de caritate, începând din noiembrie 1916, Ecaterina Raicoviceanu-Fulmen. Alături de ea, în spitalele din ... au lucrat, jertfindu-și chiar viața, numeroase alte femei, multe tinere cu puțin trecute de 18 ani”⁸. A fost remarcată și felicitată de medici, dar și de unele personalități, dintre care amintim pe Martha Bibescu, care acționa în cadrul Crucii Roșii.

Din lucrările proprii tipărite: *Scrisori de femei* [coperta ilustrată de Ary Murnu], București, 1906; *În treacăt*, schițe, 1909; *Suprema mângâiere*, 1916; *Jurnalul unei surori de caritate*, 1916-1918, București, 1920; *În Germania de azi*, f. a; *Praga și munții Tatrei*, f. a. Traduceri: Ibanez, *Un soț celebru* f. a.; Mason, *Marele amor al lui Napoleon*, f. a.; Marcel Prevost, *Între femei*, Editura Viața, București, 1913; Rhais, *Rivalele arabe*, f. a.; *Copilul minune*, 1935⁹.

La propunerea noastră, o arteră de circulație din municipiul Pitești a primit denumirea „Pasajul Ecaterina Raicoviceanu”, în cartierul nr. 9 Trivale; de la str. Câmpului, până la str. Ion Ionescu de la Brad¹⁰.

⁶ *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, Editura Academiei, București, 1979, p. 350, 358

⁷ M. Straje, *op. cit.*, p. 275; Lucian Predescu, *op. cit.*, p. 713.

⁸ Maria Totu, Doina Smârcea, *Femeile române în lupta pentru independența națională a țării*, în *Anale de istorie*, a. XXIII, nr. 3, 1977, p. 132 și nota nr. 55.

⁹ Lucian Predescu, *op. cit.*, p. 713.

¹⁰ Paul I. Dicu, *Ghidul arterelor de circulație din municipiul Pitești*, ediția I, Editat de Consiliul Local - Primăria municipiului Pitești, Pitești, 2001, p. 62, 65, schema finală la nr. 22 (H. C. L. nr. 19/05.02.1998).

Alexandru I. Iacobescu (alias Carol I. Mechelbek)¹¹ s-a născut în Pitești, „eri“, 6 iunie 1874 (nu 7 iunie), în casa cu nr. 164, din str. București (azi Crinului), fiu al Rozaliei Laslo, de ani 29, menajeră casnică, recunoscut de Iosif Mechelbek, de ani 56, catolic, birtaş, supus austro-ungar, care l-a declarat cu numele de Carol I. Mechelbek în ziua de 7 iunie 1874 la primăria orașului¹². Nu am găsit documente care să confirme schimbarea numelui și de aceea considerăm că numele menționat în titlul articolului rămâne un pseudonim literar. Scriitorul a decedat în 1945, la București.

A absolvit cursurile elementare la Școala Primară de Băieți nr. 1 din Pitești, la finele anului școlar 1889-1890 (clasa a IV-a, institutor și director Sevastian Hernea), cu numele atribuit la naștere¹³, iar pe cele secundare, la Colegiul „Carol I“ din Craiova¹⁴. Colegul său de clasă de la școala primară, Nicolae I. Petculescu, viitor inginer, prof. univ. dr., constructor de căi ferate, poduri, autorul unui proiect al metroului din București, în amintirile solicitate pentru monografia școlii, a notat următoarele: „... Carli era un băiat de 16-17 ani, blând, cu ochii albaștri, roșcovan, cu nasul turtit, vorbăreț și totdeauna vesel. Avea un osebit talent pentru teatru...; când dascălul nostru lipsea... clasa se schimba în sală de spectacole... Carli era șeful trupei, director de scenă, sufleur și titularul rolurilor comice... Acolo am văzut eu jucate pentru prima oară piesele: *Vlăduțul mamei*, *Iancu Jianu*, *Meșterul Manole* etc....“¹⁵.

După terminarea studiilor liceale, pe parcursul anilor s-a afirmat ca scriitor (poet, prozator, dramaturg), traducător și publicist, fiind cunoscut de confracții săi și de mulți alți cititori. La Pitești, orașul natal, venea de multe ori în vizită la numeroasele sale rude și la prieteni sau cu grupul de scriitori olteni și bucureșteni, care organizau șezători literare, întâlniri cu cititorii etc.

Traducerile sale, impresionante ca volum, au circulat în toată țara. Este ales în conducerea Fundației Aman din Craiova. Totodată a îndeplinit și funcția de bibliotecar al acestei prestigioase instituții culturale craiovene, până în 1935, când s-a pensionat.

A înființat, împreună cu Marcel Romanescu ș. a. revista, „Viața literară“ (Craiova, 1914). La revista „Viața literară“ au publicat și Emil Gârleanu (n. la 5 ian. 1878, Iași - d. la 2 iulie 1914, în Câmpulung Muscel; nu Craiova, nu București; act de

¹¹ Articolul conține unele aspecte și date din lucrarea autorului intitulată *Personalități din zona Argeș-Muscel*, în curs de definitivare pentru tipărire.

¹² ANDJA, Fond Primăria Pitești, Registrul stării civile născuți, 1874, act. nr. 165, din 1874 iunie 7.

¹³ *Ibidem*, Fond Școala Primară de Băieți nr. 1 Pitești, matricole pe anii 1886/87-1889/90, matricola clasa IV, dosar 38/1889/90, p. 48, nr. 28, Maichelbek Ios. Carol, strada Sf. Vineri, 154.

¹⁴ N. Andrei și Gh. Pămuț, *Istoria învățământului din Oltenia*, vol. II, Craiova, 1981, p. 236; *Dictionarul personalităților doljene*, Restitutio, Editura AIUS, Craiova, 1999, p. 110.

¹⁵ Gh. M. Frățescu, *Câteva pagini din trecutul Școlii primare domnești, azi Școala primară de băieți nr. 1 „Nicolae Simonide“ din Pitești*, Pitești, 1936, p. 110-111. A fost înscris în clasa I în anul școlar 1884-1885. La școala primară a avut multe absențe.

deces nr. 234/4 iulie 1914); Victor Eftimiu; Mihail Cruceanu, fost elev al Liceului „I. C. Brătianu” din Pitești ș. a.

Secretar de redacție la revista „Drum drept” (1920-1927); membru în comitetul de redacție al revistei „Ramuri”, redactor la „Curentul”. Colaborează la: „Adevărul literar și artistic”; „Convorbiri literare”; „Cuget clar”; „Cele trei Crișuri”; „Gândirea”; „Universul literar”; „Capitala”; „Clipa”; „Cosânzeana”; „Datina”; „Drepturile femeii”; „Flacăra”; „Năzuința”; „Propilee literare”; „România viitoare”; „Societatea de Măine”; „Straja”, ziarul „Presa”, din orașul natal Pitești (apărut în 1929) etc. Pseudonime: Daniel Aramă; Ion Aramă; Pantagruel; Teofil Roman.

În 1914 a debutat la revista „Ramuri” cu versuri (*Poeme*), iar în 1919 editorial, cu volumul *Balade*¹⁶. De teatru a fost atașat în permanență. A scris piesa *Poveste de Crăciun*, care în stagiunea 1929-1930 a Teatrului Național din Craiova a cunoscut o interpretare excepțională, în rolul principal fiind actorul Gh. Iliescu („Iancovescu al Craiovei”). A susținut prin articole și cuvântări refacerea clădirii teatrului distrusă de incendiul din august 1927, reorganizarea activității etc. A publicat cronici teatrale (v. *Hamlet*, în „Straja”, a. I, nr. 183, 20 noiembrie 1919); a tradus piesa *Les fossilles* (*Ultimul vlăstar*) de François de Curel, pentru stagiunea 1929-30 a teatrului din Bănie¹⁷.

Creații proprii: *Balade* (Craiova 1919); *Sub zidurile Troiei* (Craiova, 1920); *Umbre peste ape* - versuri (Craiova, 1923); *Icoane și priveliști*, (Arad, 1923, 1924); *Cosânzeana* - poem (Craiova, 1924); *Icoane din Bosfor* (1925); *Lauri și purpură* (1927/9); *Elegii și poeme* (Craiova, 1928, 1930); *Chipuri de bronz* - studii (1930); *Pulberi înstelate* - poeme (Craiova 1935); *Poeme*, 1938; *Cuibul de furnică* (1939); *Trei poeți* (1939); *Soborul întunecimilor* (1939); *Iarba fiarelor* (1939); *Vraja* (1939); *Moartea Zimbrului* - roman (1945) ș. a.

Traduceri: *Frunze de toamnă*, din Victor Hugo (1916, Biblioteca pentru toți); P. Loti, *Spre trecutul mort* (1916, Bibl. „Minerva”); J. Lemaître, *Sofia și alte nuvele* (1916); Leopardi, *Poeme* (1918); Dumas - père, *Othan Arcașul* (1919); W. Scott, *Oglinda mătușei Margareta* (1919); Dickens, *Și lacrimile curgeau* - nuvele (1920, București); Prevost, *Manon Lescaut* (1920, București); Zola, *M. Ferat* (1922); Zola, *Visul* (1928, București); I. Bunin, *Potirul vieții* (1928); G. Sand, *El și ea* (1928); J. Kessel, *Nopti princiare* (1928); G. Sand, *Ultima dragoste* (1930, București); Dostoievski, *Umiliți și obidiți* (1930); N. Segur, *Perdeaua roșie* (1930); J. London, *Martin Eden*, 2 vol. (1930); L. Raymont, *Povestiri* (1932); Dostoievski, *Amintiri din casa morților* (1932); Gui Chantepleure, *Sărut sub clar de lună* (1932); R. Malzerov, *Dorința și pasiunea* (1933); Zola, *Otrava* (1934); St. Przybyszewsky, *Vraja păcatului* (1935, București); Brezina, *Poeme* (1936); Dumas, *După douăzeci de ani* (1936); Cervantes, *Don Quijote*, 2 vol. (1936); *Povești slovace* (1937); F. Cooper, *Corzarul*

¹⁶ Lucian Predescu, *Enciclopedia Cugetarea...*, Editura Cugetarea - Georgescu Delafras, București, 1940, p. 410 (vezi și ediția anastatică, 1999, p. 410); Mihail Straje, *Dicționar de pseudonie...*, Editura Minerva, București, 1978, p. 337-338; Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, *Dicționarul scriitorilor români*, I.-L. Editura Fundației Culturale Române, București, 1998, p. 550-551.

¹⁷ *Istoria Teatrului Național din Craiova*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1978, p. 185-186, 212, 220, 224, 227, 244.

roșu (1937); F. Cooper, *Pilotul* (1938); Latzko, *Lafayette* (1939); Curie, *Doamna Curie* (1939); J. O. Curwood; H. Allen; P. Benoit ș. a.¹⁸.

Atragem atenția cititorilor să nu confunde pe scriitorul piteștean cu profesorul și publicistul Alexandru Iacobescu, deputat, senator, născut în 1871¹⁹.

Miltiade D. Ioanid (1897-1972), profesor și scriitor, s-a născut în orașul Pitești, la 22 noiembrie 1897, în casa părinților din strada Craiovei, fiu al proprietarului Dimitrie Ioanid, de ani 62, și al Alecsandrinei, de ani 41²⁰. Mama sa, Alecsandrina, fiică a lui Nicolae și a Elenei, născută în Ianina din Epir (Grecia), a decedat în ziua de 2 aprilie 1920, în casa cu nr. 24, strada Craiovei, Pitești, în etate de 63 de ani²¹.

După promovarea claselor primare, la Școala Primară de Băieți nr. 2 din Pitești (1909), a frecventat cursurile secundare la Liceul „I. C. Brătianu” din Pitești²² (șapte clase, în anii 1909-1916), însă ultimul an la Liceul „Mihail Codreanu” din Iași, iar bacalaureatul la Bârlad, 1918, în perioada refugului din Moldova.

A absolvit Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București, secția de limbă și literatură franceză, fiind licențiat în anul 1923. Funcționează ca profesor de franceză la Pitești și Râmnicu Vâlcea, iar din anul 1929, în Craiova, la Liceul „Frații Buzești” (1926-1937), Școala Normală, Liceul „Nicolae Bălcescu” (1937-1953), Școala generală nr. 12, Liceul Militar „D. A. Sturdza” (1929-1948). A îndeplinit și misiunea de inspector școlar.

S-a remarcat în literatură (poet, prozator), critică literară, publicistică și în activitatea de traducător. În 1918 a debutat cu sonete în revista „Rampa”. Publică versuri, nuvele, articole critice în reviste și ziare: „Adevărul literar”; „Adevărul”; „Arhivele Olteniei”; „Aurora”; „Cuvântul liber”; „Convorbiri literare”; „Gând românesc”; „Meridian”; „Năzuința”; „Neamul românesc”; „Ora”; „Ramuri”; „Viața Românească”; revista „Poezia”, „Buletin lunar de poezie olteană” (1934-1935) ș. a.

În timpul liber era conferențiar la „Societatea Prietenii Științei”, pictor amator, colecționar de artă, pianist amator. A tradus din Paul Valery, N. de Regnier, Ch. Baudelaire, Maupassant, Racine, Rostand, Verhaeren ș.a. În volume a publicat: *Poteci înlăuntrul meu*, versuri, Craiova, 1923; *Meandre*, poezii, Craiova, 1938; *Desmeticire*, nuvele și povestiri, Editura „Universală” Alcalay, București, 1935; *Dragoste rătăcită*, nuvele, 1933; *Maeterlink, misterul renegat* (1935). Unii critici literari consideră că „versurile sale evoluează de la un simbolism formal, spre un lirism al incertitudinilor”.

Miltiade D. Ioanid a decedat în Craiova, la 23 iulie 1972²³.

*

* *

¹⁸ Lucian Predescu, *op. cit.*, p. 410.

¹⁹ Lucian Predescu, *op. cit.*, p. 410. Nu trebuie confundat nici cu poetul Iacobescu D. (1893, Craiova - 1913, București), v. L. Predescu, *op. cit.*, p. 410; *Dicționarul personalităților doljene*. Restituito, Editura AIUS, Craiova, 1999, p. 111 (numele la naștere, Armand Iacobson); M. Zăciu (...) *op. cit.*, p. 550-551.

²⁰ ANDJA, Fond Primăria Pitești, Registrul stării civile născuți, 1897, act nr. 388, din 23 noiembrie 1897.

²¹ *Ibidem*, Registrul stării civile decedați, 1920, act nr. 173, din 2 aprilie 1920.

²² *Ibidem*, Fond Liceul „I. C. Brătianu” din Pitești, matricole din anii 1909-1916.

²³ Lucian Predescu, *op. cit.*, p. 428; *Literatura română. Dicționar cronologic*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 236, 370, 679, 680; *Dicționarul personalităților oltene. Restituito*, Editura AIUS, Craiova, 1999, p. 11, 12; Paul I. Dicu, *Personalități din zona Argeș-Muscel*, vol. I, Pitești, manuscris, 2004.

Scriitorii revoluționari C. A. Rosetti și Ioan A. Catina, șefi ai poliției în orașul Pitești (Rosetti, 1837-1839; Catina, 1849-1850).

Constantin A. Rosetti (1816-1885) s-a născut în București, la 2 iunie 1816, fiu al spătarului Alexandru Rosetti și al Elenei, născută Obedeanu. A decedat în București, la 8 aprilie 1885. În 1847 s-a căsătorit cu Maria Grant și a avut mai mulți copii. A învățat acasă cu profesori particulari și a urmat un an la școala de la Sf. Sava²⁴.

Costache Rosetti a fost o mare personalitate politică și culturală: fruntaș radical al revoluției de la 1848, militant pentru Unirea din 1859 și pentru independența de stat, ministru, deputat, președintele Adunării Deputaților în etapa proclamării independenței (1877-1878), membru fondator al Academiei Române, scriitor (poet, memorialist), traducător, președinte de asociații și societăți, ziarist de notorietate, director al Teatrului Mare (Național) din București, susținător și propagator al culturii naționale și al învățământului, protector al românilor de peste hotare, militant pentru eliberarea teritoriilor românești aflate sub stăpânire străină și realizarea Marii Uniri, proprietar al unei librării și tipografii, conducător al asociațiilor de lucrători și meseriași și al asociațiilor (societăților) de ziariști, editor, lider radical al Partidului Național Liberal, primar al Bucureștilor etc. A fost unul dintre principalii ctitori, făuritori ai statului român independent și suveran în epoca modernă²⁵.

C. A. Rosetti, praporcic și aghiotant domnesc în 1832-1836

Cu orașul Pitești, cu zona Argeș-Muscel a avut legături permanente, oficiale și personale, în domeniile politic, cultural și social-administrativ. La etatea de 16 ani, în 1832-1833, după „moda timpului” a fiilor de boieri, s-a înrolat în armata națională, numită atunci miliția națională (a nu se confunda cu poliția). A fost repartizat într-o subunitate de cavalerie (escadron) din orașul Giurgiu, cu gradul de praporcic (sublocotenent). Ulterior este promovat în funcția de aghiotant al domnitorului Alexandru Ghica (1834-1842)²⁶. Temperament tumultuos, capricios, nestatornic, nu a

²⁴ *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, Editura Academiei, București, 1979, p. 751-753 (v. și bibliografia).

²⁵ Paul I. Dicu, C. A. Rosetti (1816-1885), *șef al poliției din Pitești*, în „Argeșul liber”, a. II, nr. 386, Pitești, 21 iunie 1991, p. 2.

²⁶ Marian Bucur, *C. A. Rosetti - mesianism și donquijotism revoluționar*, Editura Minerva, București, 1970, p. 12 (v. și bibliografia). În volumul respectiv (teza sa de doctorat), notele utilizate se referă și la tipăriturile care cuprind anul când C. A. Rosetti se afla în misiune la Pitești: Iosif Vulcan, *Panteonul român*, 1869, p. 79.

rămas mult timp în armată și, la cerere, a demisionat în 1836. Cunoscuții au rămas surprinși când au aflat că Berlicoco este polițai în Pitești²⁷. Domnitorul a ordonat tunderea tinerilor pletoși din București, iar C. A. Rosetti a folosit acest procedeu în Pitești. Anecdotele au circulat repede, spre hazul auditorilor și spectatorilor (v. relatările lui I. L. Caragiale, Teleor, C. Bacalbașa²⁸ ș. a.).

Cum și când a ajuns C. A. Rosetti polițai șef în Pitești? Se știe că domnitorul Alexandru Ghica a luat măsuri disciplinare, de educare și reeducare sau de îndrumare a adolescenților și tinerilor, fii de boieri și de alți cetățeni înstăriți din București, care, fără ocupație, provocau scandaluri pe străzi și în localuri, precum și alte acte condamnabile. Costache Rosetti a fost trimis, în prima etapă, în armată. În a doua etapă a fost numit șef al poliției din Pitești. Până acum, răspunsul la întrebarea „când” a fost greu de dat, deoarece în multe tipărituri sunt notați ani diferiți între 1835 și 1842. Anul 1842 are cea mai mare frecvență. Este regretabil că și după publicarea unui document în anul 1982 într-un volum cu date și mărturii, autorii unor tipărituri au continuat să repete aceleași erori cu privire la datarea exercitării misiunii de șef al poliției piteștene de către C. A. Rosetti, adică indicau anii 1835, 1836 și, mai ales, anul 1842. Ne referim la scrisoarea lui Grigore Grădișteanu expediată din București la „16/28 dechembrie” 1838 către Ion Ghica și Ion Em. Florescu, studenți la Paris, în care se afirma: „... Ruset e tot Ruset, vel agă al orașului Piteștiului... De primăvară, Radu Ruset, zice că va veni la Paris...”. Conținutul scrisorii reprezintă o confirmare a prezenței polițaiului C. A. Rosetti în Pitești, la finele anului 1838²⁹.

Indiscutabil, datele exacte pot fi obținute numai prin cercetări minuțioase și îndelungate în arhivele de stat și particulare (familiale). Multe documente au fost distruse, ori au dispărut în timpul unor evenimente sau calamități. Ținând seama de realitate, în ultimele decenii am intensificat investigațiile pe multiple direcții, pentru a soluționa această problemă precum și altele tot atât de dificile.

În privința depistării și studierii documentelor autentice din arhive, care confirmă numirea tânărului C. A. Rosetti în funcția de polițist șef la Pitești și durata misiunii sale în reședința județului Argeș, situația se prezintă astfel:

C. A. Rosetti a fost numit în această funcție în urma aplicării poruncii nr. 3169, din 7 iunie 1837, a Departamentului Trebilor din Lăuntru, în locul lui Alecu Tigveanu, care a fost destituit „pentru neorânduie!”³⁰. Porunca este semnată de vornicul Mihalache Ghica³⁰. Primul document, din cele care s-au păstrat, a fost semnat de C. A.

(1842); gazeta „Curierul Românesc”, VII, 1836, nr. 58, p. 229 (1836); gazeta „Vespea” (1839). Autorul a afirmat că informația din „Vespea” este „falsă”. Cercetările noastre au dovedit că informația era justă, întrucât C. A. Rosetti funcționa în 1839 la Poliția din Pitești.

²⁷ Porecla, cognomenul lui Rosetti; Berlicoco a fost un actor comic; scriitorul Gr. H. Grădăraș, în ziarul „Răsboiul” a publicat romanul satiric cu cheie „Berlicoco” (DLR, p. 724).

²⁸ I. L. Caragiale, C. A. Rosetti, în „Epoca”, București, 26 noiembrie 1896; D. Teleor, *Din junețea lui C. A. Rosetti (Anecdote)*, București, 1903, p. 7; I. L. Caragiale, *Opere*, vol. III, ediția Paul Zărămpoș, București, 1932.

²⁹ *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, p. 751; Marin Bucur, *op. cit.*, p. 12; Vasile Netea, C. A. Rosetti, Editura Științifică, București, 1970, p. 32; Radu Pantazi, C. A. Rosetti, *Gânditorul. Omul. Studiu, antologie și note...*, Editura Politică, București, 1969, p. 8, 10; Cornelia Bodea, *1848 la români. O istorie în date și mărturii...*, I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982, doc. 25, p. 108.

³⁰ ANDJA, Fond Prefectura județului Argeș, dosar nr. 84/1837. f. 1, 3 etc. (v. anexele).

Rosetti în anul 1837, luna iunie, ziua 20. În continuare am depistat și alte semnături pe acte scrise în 1837. Cele mai multe aparțin anului 1838. Ultimele acte semnate sunt de la începutul anului 1839 (v. anexele)³¹. Nu am găsit acte semnate în perioada anilor 1834-1836 și 1840-1842. Cercetările vor fi continuate, pentru a elabora un studiu aprofundat.

Spațiul tipografic fiind limitat, anexele cuprind numai câteva copii (xerox) ale unor documente din anii 1837, 1838 și 1839. Evidența documentelor va fi publicată într-un studiu separat, în anul viitor (2005). Documentele cu semnătura lui C. A. Rosetti fac parte din fondurile prefecturii Argeș, primăriei orașului Pitești și poliției orașenești. Informăm pe cititori că în timpul primului război mondial, mari cantități de documente au fost distruse din ordinul comandamentelor militare de ocupație.

Aruncând o privire asupra conținutului dosarelor cu documente din anii 1837-1839, semnate de C. A. Rosetti, am constatat că lucrările de birou au fost executate în bune condiții, conform regulamentelor existente atunci. Rosetti, deși foarte tânăr (21-23) ani, totuși era un șef conștiincios, corect, muncitor. Bineînțeles, un rol important îl avea și logofătul (copistul, secretarul). În 1838-39 poliția cerea numirea unui logofăt în postul devenit vacant. Pentru funcția de șef se foloseau termenii: „îngrijitorul poliției”, „împlinitorul poliției”, „îndeplinitorul datoriei poliției”.

În anul 1838 șeful poliției a participat la acțiuni foarte grele: înlăturarea efectelor distrugătorului cutremur de pământ³² din 11 ianuarie 1838, efectuarea catagrafiei (recensământului)³³, urmărirea persoanelor care pregăteau în taină mișcarea revoluționară din 1840, condusă de Mitică Filipescu (orașul Pitești fiind un puternic centru al mișcării, al doilea după București)³⁴ etc. În 1837, pictorul Ion Negulici (1812-1851), după ce a revenit în țară de la Paris, a deschis la Pitești și Câmpulung-Muscel ateliere de pictură și a organizat o expoziție de pictură în Pitești³⁵. Cu această ocazie pictorul a realizat o litografie cu chipul lui C. A. Rosetti³⁶. Este însă o dovadă că C. A. Rosetti se afla în Pitești în anii 1837-1838.

După aproape 170 de ani de la evenimentul petrecut la Pitești, prin depistarea documentelor autentice, s-a confirmat exercitarea misiunii de polițai șef al orașului de către C. A. Rosetti, în anii 1837, 1838 și 1839.

În continuare prezentăm copii (xerox) ale unor documente inedite existente în Arhivele Naționale Române, Direcția Județeană Argeș, fondurile Prefecturii Județului Argeș:

³¹ Elena Rotaru, Vasile Novac, *Funeraliile lui C. A. Rosetti*, în „Argessis”, seria istorie, X, Pitești, 2001, p. 547, au afirmat următoarele: „C. A. Rosetti și-a început activitatea de polițai al orașului Pitești, între anii 1837-1838, cu o experiență de 5 ani în acest domeniu”. Corectăm și completăm astfel: C. A. Rosetti și-a desfășurat activitatea de polițai șef la Pitești în anii 1837, 1838 și 1839. Nu a avut o experiență de cinci ani în această profesie, deoarece între 1832 și 1836 a fost praporgic (sublocotenent) în miliția pământeană, adică în armata națională reînființată de curând, care nu trebuie confundată cu poliția.

³² *Ibidem*, dosarele nr. 33 și 49/1838.

³³ *Ibidem*, dosar nr. 103/1837-1839.

³⁴ Petre Popa, Paul Dicu, Silvestru Voinescu, *Istoria municipiului Pitești*, Editura Academiei, București, 1988, p. 126-127 (v. și bibliografia).

³⁵ Paul I. Dicu, *Prima expoziție de pictură în Pitești (1837)* [organizată de Ion Negulici], în ziarul „Secera și Ciocanul”, a. XX, nr. 4971, Pitești, 10 mai 1970, p. 2

³⁶ Vasile Netea, *op. cit.*, p. 32.

1 *Procură de găsire a lui*
Ștefan Ștefanescu

Eu, Ștefan Ștefanescu, de vârstă de 25 de ani, am fost înțeles cu d. Ștefan Ștefanescu, de vârstă de 25 de ani, că acesta din urmă mi-a înmănat o procură de găsire a lui Ștefan Ștefanescu, de vârstă de 25 de ani, care să-l găsească și să-l aducă la mine. Eu, Ștefan Ștefanescu, de vârstă de 25 de ani, am fost înțeles cu d. Ștefan Ștefanescu, de vârstă de 25 de ani, că acesta din urmă mi-a înmănat o procură de găsire a lui Ștefan Ștefanescu, de vârstă de 25 de ani, care să-l găsească și să-l aducă la mine.

Ștefan Ștefanescu
Ștefan Ștefanescu

No. 5169

1007 m. 1007

2 *Procură de găsire a lui*
Ștefan Ștefanescu

Eu, Ștefan Ștefanescu, de vârstă de 25 de ani, am fost înțeles cu d. Ștefan Ștefanescu, de vârstă de 25 de ani, că acesta din urmă mi-a înmănat o procură de găsire a lui Ștefan Ștefanescu, de vârstă de 25 de ani, care să-l găsească și să-l aducă la mine. Eu, Ștefan Ștefanescu, de vârstă de 25 de ani, am fost înțeles cu d. Ștefan Ștefanescu, de vârstă de 25 de ani, că acesta din urmă mi-a înmănat o procură de găsire a lui Ștefan Ștefanescu, de vârstă de 25 de ani, care să-l găsească și să-l aducă la mine.

Ștefan Ștefanescu
Ștefan Ștefanescu

3 *Procură de găsire a lui*
Ștefan Ștefanescu

Ștefan Ștefanescu
Ștefan Ștefanescu

Ștefan Ștefanescu
Ștefan Ștefanescu

17.12.1837
17.12.1837
No. 976

Ștefan Ștefanescu

4 *Procură de găsire a lui*
Ștefan Ștefanescu

Ștefan Ștefanescu
Ștefan Ștefanescu

Ștefan Ștefanescu
Ștefan Ștefanescu

17.12.1837
17.12.1837
No. 19

1. Dosar nr. 84/1837-1838, f. 1 (porunca vornicului Mihail Ghica, cu privire la schimbarea polițaiului Alecu Tigveanu, din 7 iunie 1837).
2. Dosar nr. 84/1837-1838, f. 3 (cu semnătura noului polițai C. A. Rosetti, din 20 iunie 1837).
3. Dosar nr. 84/1837-1838, f. 52 (document cu semnătură din 17 decembrie 1837).
4. Dosar nr. 41/1837-1838, f. 22 (document cu semnătura din 6 ianuarie 1838).

5 *Paula Maria Dicu*
2. 12. 1838

*Atunci, la 30 decembrie 1838
 am fost la casa lui Dicu
 si am scris aceasta scrisoare
 la d. Dicu, care este
 la d. Dicu, care este*

la d. Dicu, care este

*At. 1838
 L. H. 1838*

No. 1274

6 *Paula Maria Dicu*
2. 12. 1838

*Atunci, la 30 decembrie 1838
 am fost la casa lui Dicu
 si am scris aceasta scrisoare
 la d. Dicu, care este
 la d. Dicu, care este*

la d. Dicu, care este

*At. 1838
 L. H. 1838*

No. 1275

7 *Paula Maria Dicu*
2. 12. 1838

*Atunci, la 30 decembrie 1838
 am fost la casa lui Dicu
 si am scris aceasta scrisoare
 la d. Dicu, care este
 la d. Dicu, care este*

*At. 1838
 L. H. 1838
 No. 67*

1839

8 *Paula Maria Dicu*
2. 12. 1838

*Atunci, la 30 decembrie 1838
 am fost la casa lui Dicu
 si am scris aceasta scrisoare
 la d. Dicu, care este
 la d. Dicu, care este*

la d. Dicu, care este

*At. 1838
 L. H. 1838*

No. 71

5. Dosar nr. 12/1838, f. 1 (document cu semnătura din 30 decembrie 1838).
6. Dosar nr. 12/1839, f. 2 (document cu semnătura din 1 ianuarie 1839).
7. Dosar nr. 12/1839, f. 21 (document cu semnătura din 24 ianuarie 1839).
8. Dosar nr. 12/1839, f. 22 (document cu semnătura altei persoane din 25 ianuarie 1839).

Ioan A. Catina (1828-1851), poet, dramaturg, traducător, revoluționar, s-a născut în București, în anul 1828, fiu al comerciantului Alexe Catina de la Podul Mogoșoaiei (azi Calea Victoriei). A făcut parte din generația de tineri patrioți democrați care au pregătit și înfăptuit revoluția de la 1848 în Țara Românească.

La 17 ani publica versuri în „Curierul românesc” și vizita saloanele literare. Primul volum de „Poezii” a fost tipărit în 1846. În acest an, în casa lui I. Eliade Rădulescu, a cunoscut pe musceleanul C. D. Aricescu, ulterior prietenul său cel mai apropiat. Traduțe din literatura franceză și scrie câteva drame. Prin lirica sa meditativă, romantică, este considerat precursor al lui Eminescu³⁷.

Poetul Ioan A. Catina a participat cu entuziasm la revoluție. În ziua de 11 iunie 1848, citea „Proclamația de la Islaz” pe strada Lipscani din București. Ziarul revoluționar „Pruncul român”, redactat de C. A. Rosetti, apărut la 12 iunie 1848, primește titlul propus de Ioan Catina. În paginile acestei gazete, I. Catina a publicat cunoscutul „Marș revoluționar”, alte poezii și unele articole în care își exprimă concepția revoluționară și democratică. I se încredințează misiunea de comisar cu propaganda în Capitală și în județul Ialomița. Fratele său, profesorul Costache Catina, a îndeplinit aceeași funcție în județul Argeș, la Pitești și în plasa Curtea de Argeș³⁸. Ioan și Costache Catina au mai avut un frate, maiorul Nicolae Catina (20 oct. 1827 - 2 martie 1906, București), participant la războiul de Independență (1877-1878), cu gradul de căpitan. S-a evidențiat în luptele de la Grivița-Plevna și Vidin. A primit mai multe decorații, inclusiv ordinul „Steaua României”³⁹.

După reprimarea revoluției, cei doi frați au fost arestați și condamnați la închisoare. Costache, bolnav și torturat, moare în timpul detenției, iar Ioan Catina a fost eliberat numai după ce a scris o declarație în care a susținut că fratele său a decedat deoarece s-a îmbolnăvit înainte de revoluție, iar în timpul arestului a avut un regim acceptabil. În septembrie 1849 este numit polițai (comisar) la Pitești, nu înainte de revoluție, așa cum s-a afirmat în unele tipărituri. Prietenul său intim C. D. Aricescu, l-a criticat aspru pentru faptul că a primit acest post, dar l-a înțeles. În arhivele de la Pitești nu se păstrează documente din anii respectivi. Cele mai multe fonduri au fost distruse (arse) în timpul primului război mondial. C. D. Aricescu, în memoriile sale a confirmat numirea lui Ioan Catina în funcția de polițai la Pitești⁴⁰. Într-un dicționar se

*Frații Catina: Ioan (stânga);
Constantin (dreapta).*

³⁷ DLR, 1979, p. 175-176 (v. și bibliografia).

³⁸ *Anul 1848 în Principatele Române. Acte și documente...*, București, 1910, vol. VI (v. indice general) Catina C., vol. III, p. 215; V, p. 637; VI, p. 142; Catina Ioan; vol. III, p. 115; vol. VI, p. 142; *Documente privind anul revoluționar 1848 în Țara Românească*, București, 1962 (v. indice Constantin și Ioan Catina).

³⁹ Florian Tucă, Mircea Cociu, F. Chirea, *Bărbați ai datoriei 1877-1878*. Mic dicționar, Editura Militară, București, 1979, p. 48.

